

symposium bodem breed

EU bodemmonitoringsrichtlijn

In deze sessie:

Tijd	Onderdeel	Spreker
15:00u	Opening	Sessieleider Hanneke Brouwer (IenW/DGWB)
15:10u	Het Europese Proces	Sandra Mol (IenW/DGWB)
15:25u	Inhoud EU bodemmonitoringsrichtlijn	Marieke Prins (Ambient)
15:55u	Wat is er veranderd en vooruitblik op de implementatie	Marieke de Vries (IenW/DGWB)
16:05u	Stelling	o.b.v. Hanneke Brouwer (IenW/DGWB)
16:30u	Einde	

Hèt netwerk event van bodem en ondergrond

We signaleren

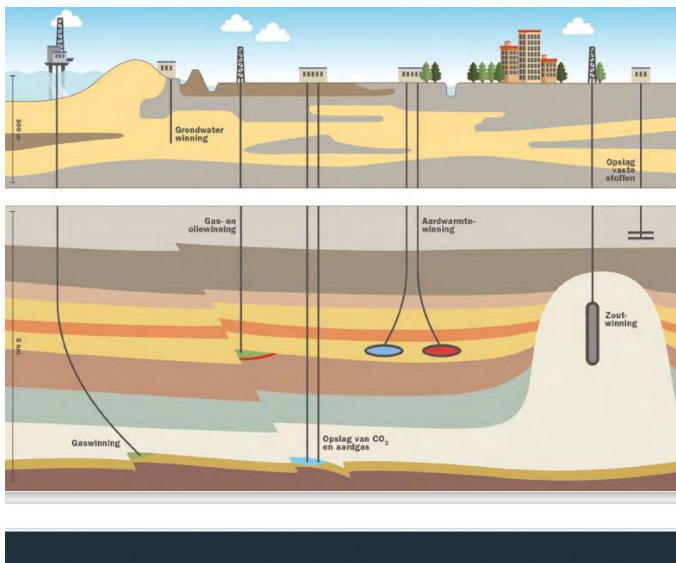
- Bodem= basis voor maatschappelijke opgaven
- Bodem en grondwater staan onder druk
- Conflicterende ruimteclaims, gebrek aan ordening van bodem en ondergrond.
- Opgave: verbind doelen bodem, ondergrond en grondwater met ruimtelijke ordening en milieubeleid

Een Rijksprogramma

- › Aangekondigd in de NOVI
- › Uitvoering + herijking STRONG
- › Uitwerking + borging WBS
- › Nationaal programma + bestuurlijke afspraken

- › Voorbereiden op EU richtlijn

EU bodemmonitoringrichtlijn

- Belang gezonde en vitale bodems in EU bodemstrategie onder Europese Green deal
- Zijn ook onderdeel van de EU zero pollution ambitie en biodiversiteitsstrategie
- Aangekondigd als bodemgezondheidsrichtlijn
- Moet ook een bijdrage leveren aan internationale doelen (o.a. SDG's)

EU bodemmonitoringrichtlijn (nationaal)

- 5 juli 2023 voorstel van Europese Commissie voor de Richtlijn bodem*monitoring* en veerkracht
- Binnen 6 weken na verschijnen EU voorstel eerste beoordeling naar Kamer (BNC fiche).
- Kabinet positief maar op onderdelen kritisch (one out, all out principe, schrappen compensatie ruimtebeslag, belang harmonisatie)
- Eerste en Tweede Kamer negatief subsidiariteitsoordeel
- Verzoek zoeken blokkerende minderheid.
- Negatieve beeldvorming (natuurherstel).

Proces in Brussel (Raad)

- Behandeling door Raad (lidstaten) en Europees Parlement (parallel)
- Behandeling in raads werkgroepen onder leiding Spanje en 1e helft 2024 België.
- 1e nieuwe compromistekst o.b.v. commentaren lidstaten 19 December 2023
- Behandeld in 5 raads werkgroepen
- Nieuwe tekst 19 maart 2024
- Raads werkgroepen 9, 10, 23 en 24 April en begin mei
- Streven naar akkoord tussen Lidstaten in Milieuraad (ministers) 17 juni 2024

Proces in Brussel (Europees Parlement)

- ENVI (milieu) comité in lead
- Rapporteur Hojsík (Slowakije) + schaduwrapporteurs (geen NL-ers).
- Beïnvloeding mogelijk
- Behandeling AGRI (landbouw), afzwakking richtlijn
- Stemming ENVI 18 maart
- ENVI ambitieuzer dan EC voorstel
- Stemming plenaire vergadering 11 April
- Voorstel EC afgezwakt

Proces in Brussel (Trilogen)

- Definitieve richtlijn is compromis tussen tekst Europees Parlement en die van de Lidstaten in Raad en EC.
- Voorbereiding in zogeheten trilogen.
- Start onder Hongaars voorzitterschap 2^e helft 2024
- Afronding en vaststelling richtlijn in 2025.
- 20 dagen na publicatie in EU publicatieblad gaan termijnen lopen.

Overgang naar de inhoud

Inhoud EU Bodemmonitoringsrichtlijn

- Doel en beoogd effect
- Wie is bevoegd?
- Bodemdistricten
- 3 type verplichtingen
 - Monitoring en beoordelings gezondheid bodems
 - Duurzaam bodembeheer
 - Identificeren en beheer van verontreinigde locaties

Doel en beoogd effect

Doel

- ✓ Solide en coherent monitoringskader opzetten
- ✓ Bodemgezondheid verbeteren in EU

Beoogd effect richtlijn

Alle bodems in de EU zijn in 2050 gezond

Effect gezonde bodem

Gezonde bodems zijn in staat **ecosysteemdiensten (ESD)** te leveren op een schaalniveau dat bijdraagt aan o.a.
→ *biodiversiteit, voedselzekerheid, klimaatmitigatie, weerbaarheid, etc*

Bij een gezonde bodems is de **bodemverontreiniging** niet langer op een niveau waar het schadelijk is voor mens en milieu

Waar gaat de richtlijn over?

- ❖ Landbodem → toplaag aardkorst tussen moedergesteente en landoppervlak (dus niet waterbodem)
- ❖ Bodemgezondheid → fysisch, chemisch en biologische toestand van de bodem waarin het als een vitaal levend systeem kan functioneren en ecosysteemdiensten kan leveren

Tot wie richt de richtlijn zich?

Nederland als lidstaat

- ❖ Nederland kan bij de implementatie ervoor kiezen organisaties of bevoegde overheden een rol te geven t.a.v. (onderdelen van) de verplichtingen

Bevoegde autoriteit (BA)

- ❖ BA per bodemdistrict

Wijst aan waar bodems ongezond zijn

→ o.b.v resultaten van de monitoring waarbij aan NL is wie voor welk deel van het monitoringsproces een taak toebedeeld krijgt

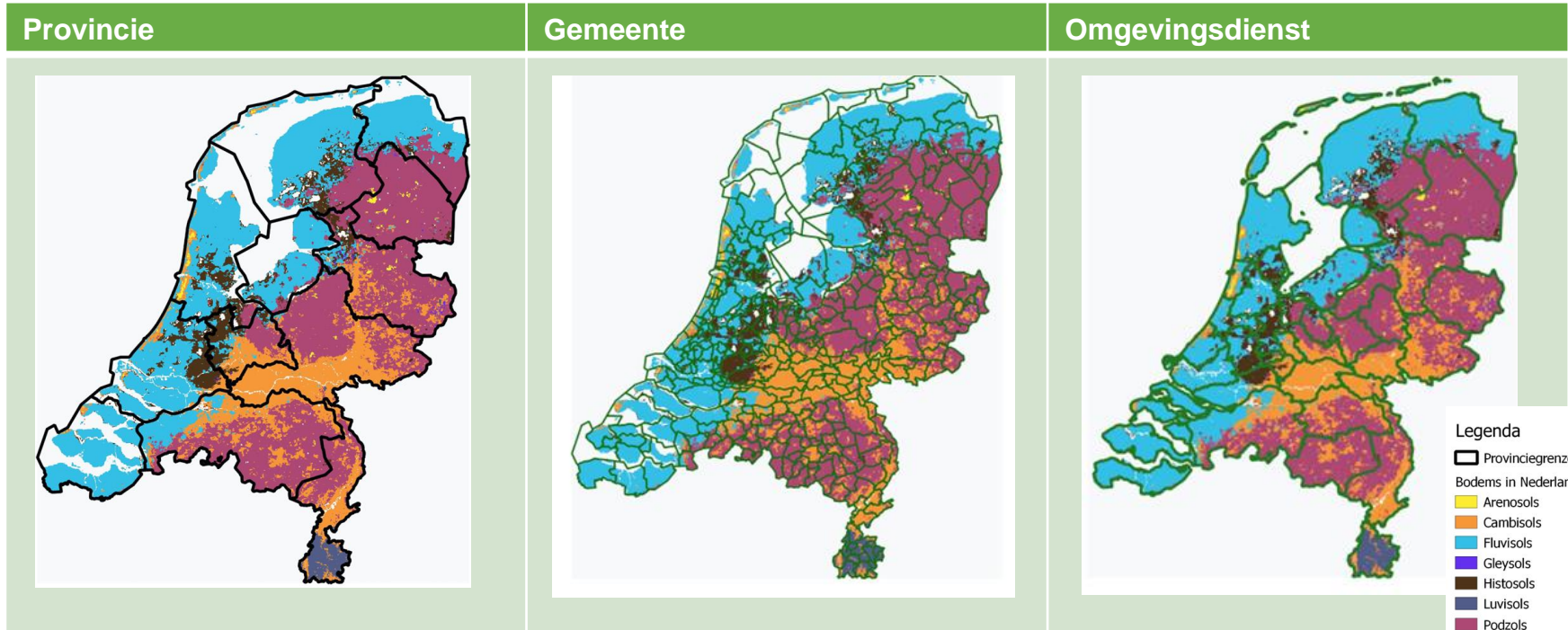
- ❖ BA verontreinigde locaties

Verantwoordelijk voor (laten) uitvoeren risicobeoordeling en bepalen welke risicoreducerende maatregelen getroffen moeten worden

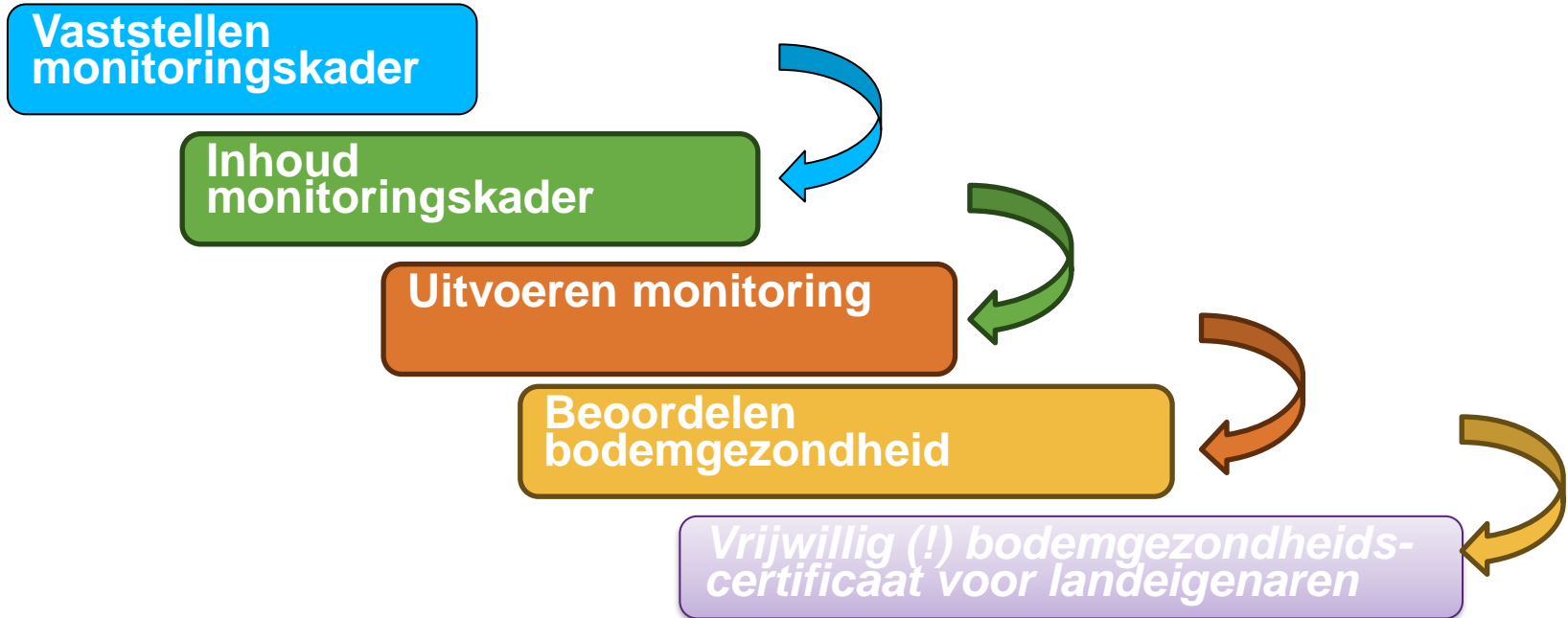
Bodemdistrict

- ❖ Geometrische eenheid aan wiens schaalniveau monitoringsverplichtingen gekoppeld zijn
- ❖ Eisen indeling:
 - **Moet** minimaal aantal NUTS 1 territoriale eenheden zijn (NB. in NL=4)
 - **Streven** naar homogeniteit in bodemtype (ISRIC), klimaatcondities, milieuzones en landgebruik/bodembedekking (LUCAS)
 - **Mag** rekening houden met bestaande administratieve eenheden (bv. indeling provincies, gemeenten, etc.)

Mogelijke indeling bodemdistrict naar bodemtype

Verplichting 1: monitoren en beoordelen bodemgezondheid

Verplichting 1: inhoud monitoringskader

Deel A
Bodemparameters en criteria

Verzilting, erosie, verdichting, afname SOC, etc

- Ruimte om criteria aan te passen
- Beperkt ruimte om bodemparameters aan te passen
- Ruimte om bepaalde gebieden niet mee te nemen in beoordeling bodemgezondheid

Deel B
Bodemparameters

Nutriënten (P), bodemverontreiniging (metalen en organisch) en wátervasthoudend vermogen

- Lidstaten mogen criteria vaststellen
- Lidstaten moeten selectie organische verontreinigende stoffen vaststellen

Deel C
Bodemparameters

Nutriëntenoverschot, verzuring, verdichting, afname biodiversiteit

- Geen criterium → weegt niet mee bij beoordeling bodemgezondheid!
- Lidstaten mogen biodiversiteitsparameter aanpassen

Deel D
Indicatoren voor ruimtebeslag en bodembedekking

Kunstmatig land, ruimtebeslag, etc

- Lidstaten mogen extra indicatoren meten

Verplichting 1: uitvoeren monitoring

- ❖ Vindt elke 5 jr plaats
- ❖ Bemonsteringspunten vaststellen
- ❖ Bodemmetingen uitvoeren
- ❖ Verzamelen, analyseren metingen
- ❖ Vaststellen waarde van criterium per bodemparameter

Verplichting 1: beoordelen bodemgezondheid

- ❖ Beoordeling o.b.v. bodemmetingen (dia hiervoor) en bodemonderzoeken bij verontreinigde locaties
- ❖ **Gezonde bodem:** alle waarden van de criteria van deel A en deel B van monitoring voldoen
- ❖ **Ongezonde bodem:** als minstens 1 waarde van de criteria van deel A en deel B van monitoring NIET voldoet
- ❖ Bevoegde autoriteit bodemdistrict:
Wijst gebieden aan waar bodem niet gezond is n.a.v. monitoring en informeert publiek

Verplichting 1: beoordelen bodemgezondheid

- ❖ Kritisch verlies aan ESD: bepalen o.b.v. waarden deel C van monitoring en best beschikbare wetenschappelijke inzichten
- ❖ Impact op verlies van ESD: bepalen o.b.v. waarden deel D van monitoring (ruimtebeslag en bodembedekking)
- ❖ Impact op doelen verordening broeikasgassen: bepalen o.b.v. waarden deel D van monitoring (ruimtebeslag en bodembedekking)

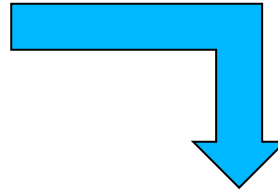
Verplichting 2: duurzaam bodembeheer

Vaststellen en geleidelijk implementeren

- duurzame bodembeheerpraktijken alle bodems
- herstelmaatregelen ongezonde bodems

Vaststellen

- bodembeheerpraktijken met negatieve invloed op bodemgezondheid

Geen apart
maatregelenprogramma

Open en toegankelijk
proces voor landeigenaren

Regelmatig effect evalueren en
evt. bijstellen

[Deze foto](#)

[CC BY-SA](#)

Verplichting 2: duurzaam bodembeheer

Hanteren onderstaande principes t.a.v. ruimtebeslag*

Zo veel mogelijk vermijden/verminderen verlies van de bodem om ESD te leveren door:

- Verminderen ruimtebeslag *voor zo ver mogelijk*
- Selecteren gebieden waar verlies aan ESD beperkt moet worden
- Bij ruimtebeslag negatieve impact op bodem beperken

Zo veel mogelijk compenseren verlies aan vermogen van bodem om ESD te leveren

* Omzetten van natuurlijk of half-natuurlijk land in kunstmatig land

Verplichting 3. Verontreinigde locaties

Identificatie potentieel
verontreinigde locaties

Bodemonderzoek alle potentieel
verontreinigde locaties

Beheersen verontreinigde locaties

Verplichting 3. Potentieel verontreinigde locaties

- ❖ Lidstaten moeten (< 7 jr) systeem introduceren om systematisch en actief potentieel verontreinigde locaties te identificeren
 - A.h.v. risicovolle activiteiten, monitoringsresultaten, ongewone voorvallen, etc*
- ❖ Potentieel verontreinigde locaties worden door bevoegde autoriteit opgenomen in een **register**
- ❖ Lidstaten stellen lijst met risicovolle activiteiten op

Voormalig Wbb lijst met UBI-codes lijkt hierop, is echter niet geactualiseerd naar nieuwe inzichten (bv. opkomende stoffen, zoals PFAS)

Verplichting 3. Onderzoek verontreinigde locaties

- ❖ Lidstaten moeten alle potentieel verontreinigde locaties onderwerpen aan bodemonderzoek
- ❖ Lidstaten stellen regels op t.a.v. bodemonderzoek
 - Wanneer
 - Hoe
 - Wat

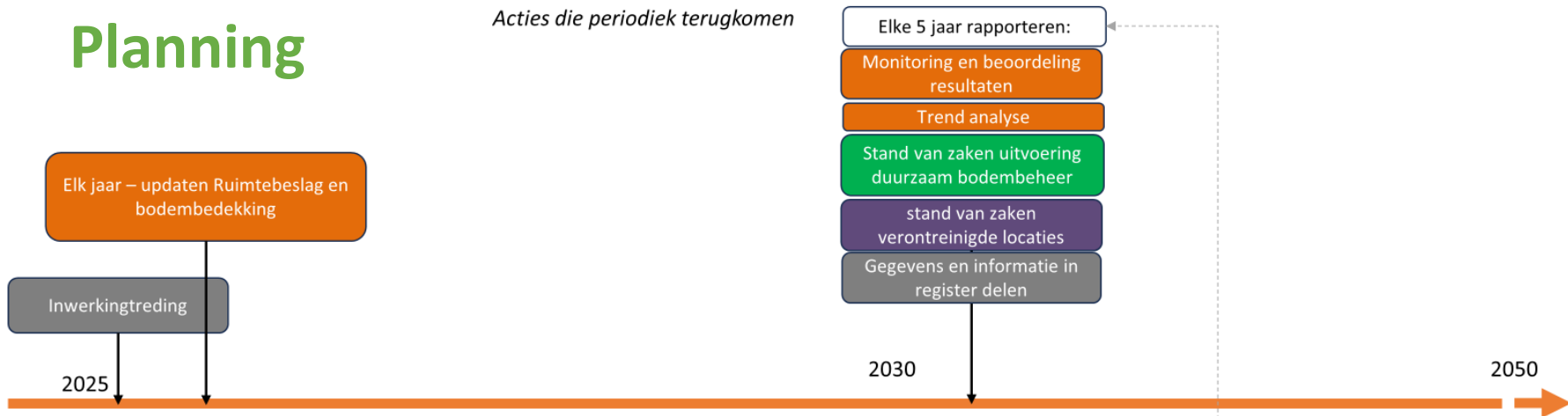
- *Bodemonderzoek is niet alleen monsters nemen, maar is ook historisch onderzoek*
- *Onder Wbb alle potentieel verontreinigde locaties onderzocht, maar geldt niet voor nieuwe (denk aan i.k.v. opkomende stoffen zoals PFAS)*

Verplichting 3. Beheersen verontreinigde locaties

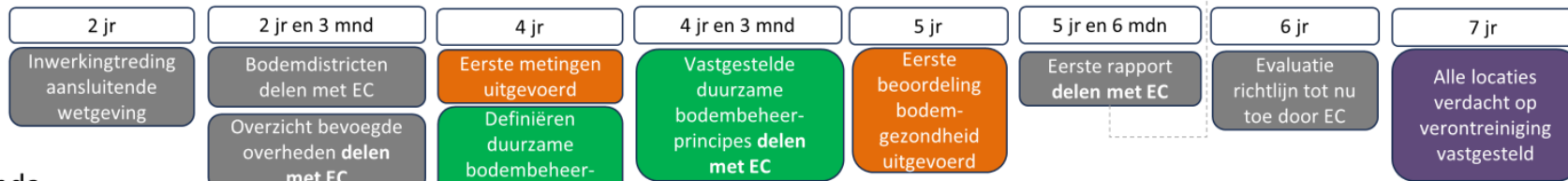
- ❖ Lidstaten ontwikkelen risicobeoordeling
- ❖ Lidstaten stellen vast wanneer er sprake is van een onaanvaardbaar risico voor mens en milieu
- ❖ Potentieel verontreinigde locaties waar bodemonderzoek verontreiniging bevestigd:
 - Bevoegde autoriteit zorgt voor risicobeoordeling (bv o.b.v. gebruik)
 - Bevoegde autoriteit zorgt voor risico-reducerende maatregelen (o.a. rekening houden met kosten/baten) als uit risicobeoordeling blijkt dat er sprake is van onaanvaardbaar risico
 - Risico-reducerende maatregelen moeten minstens leiden tot wegnemen onaanvaardbaar risico

Planning

Acties die periodiek terugkomen

Onderstaand eenmalige acties in aantal jaren na inwerkingtreding

Legenda

Overgang naar de laatste ontwikkelingen en implementatie

Laatste ontwikkelingen

- > NL positief over de richtlijn, kritisch op onderdelen
- > Veel bereikt: beoordeling volgens one out, all out weg
- > Meer flexibiliteit afleiding criteria bv.fosfor
- > Ruimtebeslag is bodemafdekking geworden, maar compensatie nog niet weg.
- > Geen bodemcertificaat
- > NUTS1 losgelaten bij bodemdistricten (soil units)
- > Discussie over termijnen

Implementatie, programma BOG

- > Na vaststelling 3 jaar de tijd om richtlijn in nationale wetgeving om te zetten
- > Ook nog veel uitwerking in Brussel in guidelines (richtsnoeren)
- > Betrokkenheid experts lidstaten essentieel
- > Parallel start nationale voorbereiding implementatie deels in programma BOG

Thema's en dwarsverbanden

Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater

	Instrumentatie, EU, omgevingswet	Kennis	Monitoring	Communicatie en participatie	Visie en doelen	Ruimtelijke plannen en programma's
1. 4D regie op de ondergrond (ondiep en diepere)						
2. Bodemdaling						
3. Minder verstoren en afgraven, meer hoogwaardig hergebruik						
4. Bodemherstel en diffuse en nieuwe stoffen						
5. Borgen beschikbaarheid en kwaliteit grondwater						
6. Gezonde, vitale en klimaatbestendige bodems						

Wat vinden jullie?

Ga naar [menti.com](https://www.menti.com) of download de Mentimeter app via Google Play / Apple Store

Code: 4580 3714

Bedankt dat jullie er waren!

Op naar de borrel!

De toekomst van Programma BOG

- Denk met ons mee over hoe we naar een duurzame ondergrond toewerken! Of leer kijk mee waar we aan werken:
- ProgrammaBodemenOndergrond@minienw.nl

Meld je aan voor het webinar
25 april 2024

SESSIE 7.1 10.30 - 12.00 uur	SESSIE 7.2 13.00 - 14.30 uur	SESSIE 7.3 15.00 - 16.30 uur
<p>Sessieleider: <i>Marcel Koeleman</i> (ministerie van IenW)</p> 	<p>Sessieleider: <i>Judith van Zijl</i> (ministerie van IenW)</p> 	<p>Sessieleider: <i>Hanneke Brouwer</i> (ministerie van IenW)</p>
<p>Maak impact met bodem en ondergrond</p>	<p>Realisatie van een duurzaam grondwatersysteem</p>	<p>Impact EU Bodemonitoringsrichtlijn</p>